

آنچه مشاهده می‌شود تنوع و گستره نگاه به عدالت با پوششی نسبتاً جامع و دربرگیرنده شماری از حوزه‌های موردنیاز برای اجرای عدالت است. البته پرواضح است که تعداد بیشتر عرصه‌های عدالت در اقتصاد، به دلیل اولویت اقتصاد در زمان حاضر برای دولت است و نمی‌توان از کمتر بودن ذکر مصادیق سایر عرصه‌ها، کم‌توجهی به آن موارد را برداشت کرد. تنوع مفهومی عدالت در عرصه‌های مختلف نشان‌دهنده این حقیقت است که عدالت در اندیشه و نظر رئیس‌جمهور مفهومی کلیدی، بنیادین و گسترده است.

شاخص اجرای عدالت

تا به اینجا کوشیدیم هندسه نظری عدالت در نگاه آیت‌الله رئیسی تا حدی ترسیم شود. همواره یکی از رزمگاه‌های متفکران و دولتمردان تهیه نقشه راه

عزیمت از دنیای نظر به میدان عمل است. در موضوع عدالت نیز همین موضوع صادق است. آیت‌الله رئیسی ضمن التفات به این موضوع بارها عدالت را به تبعیت از امام علی (ع)، در وصف «اوسع الاشياء» و اجرای آن را «اضیق الاشياء» برمی‌شمارد^{۶۰}.

در نگاه وی «بهترین شاخص برای اجرای عدالت، اجرای قانون است»^{۶۱}. البته این به معنای صددرصدی بودن تحقق عدالت در صورت اجرای قانون نیست؛ بلکه اجرای قانون نزدیک‌ترین و در دسترس‌ترین شاخص برای اجرای عدالت است^{۶۲}.

این معیار در عین معلوم و محسوس و همه‌فهم بودن معیاری است که مورد وفاق جامعه نخبگانی نیز هست. نه آن قدر انتزاعی است که در عمل اندازه‌گیری میزان تحقق عدالت دچار ابهام و مشقت شود، نه آن قدر عمل‌گرایانه است که از درک ابعاد و پیچیدگی‌های عدالت بازماند و نه آن قدر جزئی است که نتواند تا حد قابل‌قبولی مشمول عمومیت عدالت شود. البته باید توجه داشت قانون به تنهایی توان پوشش گستره قضاوت درباره عدالت را ندارد، ولی برای دنیای امروز ما معیاری بسیار مناسب است.

«همگان باید قانون را به عنوان محور و معیار اجرای عدالت در جامعه بدانند. ما اگر بخواهیم مسئله قسط و عدالت را در جامعه اقامه کنیم، که باید اقامه کنیم، چه معیاری می‌توانیم تعریف کنیم برای اجرای عدالت و برای اینکه اندازه‌گیری کنیم در کشور به چه میزان عدالت اجرا شده است و به چه میزان عدالت اجرا نشده است. ما راهی نداریم جز اینکه برای اجرای قانون توافقی کنیم و بگوییم به هر میزانی که قانون اجرا می‌شود، به همان میزان عدالت اجرا شده است و به هر میزان قانون نقض می‌شود، به همان میزان عدالت نقض شده است. نمی‌خواهم بگویم رابطه [عدالت و قانون] تساوی است، اما امروز ما معیاری بهتر از اجرای قانون برای اجرای عدالت نداریم»^{۶۳}.